

گفتارهای

مِنْصُورِ هَاشِمِي خَرَّاسَانِي

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ نماز

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پنج گفتار از آن جناب درباره‌ی اوقات نمازهای یومیه

۱. أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْهَرَوِيُّ، قَالَ: سَأَلْتُ الْمَنْصُورَ عَنْ وَفْتِ صَلَاةِ الْفَجْرِ، فَقَالَ: إِذَا تَبَيَّنَ لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ فَأَعْدُوا إِلَى الْمَسَاجِدِ، قُلْتُ: إِنَّ الْمَسَاجِدَ تَخْتَلِفُ فِي الْقُرْبِ وَالْبُعْدِ، فَفَسِّرْ لِي بِالْحِسَابِ، فَقَالَ: إِذَا بَلَغَتِ الشَّمْسُ ثَمَانِي عَشْرَةَ دَرَجَةً تَحْتَ الْأُفُقِ فَأَمْسِكُوا عَنِ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ؛ فَإِنَّهَا أَوَّلُ مَا يَتَبَيَّنُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَبْيَضِ، وَلَا تُصَلُّوا الْفَجْرَ حَتَّى تَبْلُغَ الشَّمْسُ خَمْسَ عَشْرَةَ دَرَجَةً، وَإِنْ أَخْرَجْتُمْ حَتَّى تَبْلُغَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ دَرَجَةً فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ، قُلْتُ: إِي رَبِّمَا أَصْلِيهَا حِينَ تَبْلُغُ تِسْعَ دَرَجَاتٍ أَوْ أَقَلَّ، فَقَالَ: ذَلِكَ وَفْتُ صَلَاةِ الصَّبِيَّانِ.

ترجمه‌ی گفتار:

محمد بن عبد الرحمن هروی ما را خبر داد، گفت: از منصور درباره‌ی وقت نماز صبح پرسیدم، پس فرمود: هرگاه خط سپید فجر برایتان از خط سیاه (شب) نمایان شد، به سوی مساجد رهسپار شوید، گفتیم: مساجد در دوری و نزدیکی مختلف هستند، پس برایم با حساب تفسیر کن، پس فرمود: هرگاه خورشید به ۱۸ درجه زیر افق رسید، از خوردن و آشامیدن إمساک کنید؛ زیرا آن نخستین چیزی از خط سپید است که نمایان می‌شود و نماز صبح را به جای نیاورید تا آن گاه که خورشید به ۱۵ درجه برسد و اگر تأخیر بیندازید تا آن گاه که به ۱۲ درجه برسد، باکی بر شما نیست، گفتیم: بسیار پیش می‌آید که من آن را در ۹ درجه یا کمتر به جای می‌آورم، پس فرمود: آن وقت نماز کودکان است.

۲. أَخْبَرَنَا عَيْسَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْجُوزْجَانِيُّ، قَالَ: ذُكِرَ عِنْدَ الْمَنْصُورِ اخْتِلَافُ النَّاسِ فِي الْفَجْرِ، فَقَالَ: إِذَا يَطْلُعُ الْفَجْرُ فِي ثَلَاثَةِ مَنَازِلَ، كُلُّ مَنْزِلٍ سِتُّ دَرَجَاتٍ، فَأَمْسِكُوا عَنِ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ فِي الْمَنْزِلِ الْأَوَّلِ، وَذَلِكَ حِينَ تَبْلُغُ الشَّمْسُ ثَمَانِي عَشْرَةَ دَرَجَةً تَحْتَ الْأُفُقِ، وَصَلُّوا صَلَاةَ الصُّبْحِ فِي الْمَنْزِلِ الثَّانِي، وَذَلِكَ حِينَ تَبْلُغُ الشَّمْسُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ دَرَجَةً تَحْتَ الْأُفُقِ، وَأَمْرُوا الصَّبِيَّانَ بِالصَّلَاةِ فِي الْمَنْزِلِ الثَّلَاثِ، وَذَلِكَ حِينَ تَبْلُغُ الشَّمْسُ سِتَّ دَرَجَاتٍ تَحْتَ الْأُفُقِ، وَكُلُّ دَرَجَةٍ خَمْسَ دَقَائِقَ، أَوْ نَحْوَهَا.

ترجمه‌ی گفتار:

عیسی بن عبد الحمید جوزجانی ما را خبر داد، گفت: نزد منصور از اختلاف مردم درباره‌ی فجر یاد شد، پس فرمود: فجر در سه منزل طلوع می‌کند و هر منزل ۶ درجه است، پس در منزل اول از خوردن و آشامیدن إمساک کنید و آن هنگامی است که خورشید به ۱۸ درجه زیر افق می‌رسد و در منزل دوم نماز صبح را بگزارید و آن هنگامی است که خورشید به ۱۲ درجه زیر افق می‌رسد و در منزل سوم کودکان را به نماز امر کنید و آن هنگامی است که خورشید به ۶ درجه زیر افق می‌رسد و هر درجه ۵ دقیقه یا نزدیک به آن است.

۳. أَخْبَرَنَا ذَاكِرُ بْنُ مَعْرُوفٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَهَاشِمُ بْنُ عُبَيْدٍ جَمِيعًا، قَالُوا: كَتَبَ الْمَنْصُورُ إِلَى أَصْحَابِهِ: إِنِّي أُحِبُّ لَكُمْ مَا أُحِبُّ لِنَفْسِي، فَصَلُّوا الصُّبْحَ وَالشَّمْسُ دُونَ الْأُفُقِ بِأَثْنَتَيْ عَشْرَةَ دَرَجَةً، وَذَلِكَ حِينَ يَعْتَرِضُ الْفَجْرُ وَيُضِيءُ حَسَنًا، وَصَلُّوا الظُّهْرَ وَقَدْ زَالَتِ الشَّمْسُ نِصْفَ قَدَمٍ أَوْ نَحْوَهُ، وَإِنْ تَوَخَّرُوهَا حَتَّى تَزُولَ قَدَمَيْنِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ، وَذَلِكَ آخِرُ وَقْتِ صَلَاةِ الْأَوَّابِينَ، وَصَلُّوا الْعَصْرَ وَقَدْ صَارَ فِيءٌ أَحَدِكُمْ مِثْلِيهِ، وَلَا تُؤَخَّرُوهَا إِلَى اصْفَرَارِ الشَّمْسِ، فَإِنَّهَا إِذَا اصْفَرَّتْ صَاعَتِ الصَّلَاةُ إِلَّا لِلْمَرِيضِ وَالْمُسَافِرِ وَصَاحِبِ الْعُدْرِ، وَصَلُّوا الْمَغْرِبَ إِذَا غَابَتِ الشَّمْسُ تَحْتَ الْأُفُقِ، وَلَا تُؤَخَّرُوهَا كَمَا يُؤَخَّرُهَا الْجُهَّالُ مِنَ الشَّيْعَةِ، فَإِنَّهُمْ يُفَرِّطُونَ فِي كُلِّ شَيْءٍ، وَصَلُّوا الْعِشَاءَ إِذَا مَضَى مِنَ اللَّيْلِ رُبْعُهُ، وَإِنْ تَوَخَّرُوهَا إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ، وَذَلِكَ آخِرُ وَقْتِ صَلَاةِ الدَّاكِرِينَ؛ لِأَنَّ اللَّهَ قَالَ لِرَسُولِهِ: ﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَى مِنْ ثُلُثِي اللَّيْلِ﴾^۱، وَقِيَامُ اللَّيْلِ بَعْدَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ، فَحَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ كَمَا أَمَرَكُمُ اللَّهُ، وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْغَافِلِينَ.

ترجمه‌ی گفتار:

ذاکر بن معروف و احمد بن عبد الرحمن و هاشم بن عبید همگی ما را خبر دادند، گفتند: منصور برای یاران خود نوشت: من برای شما چیزی را دوست می‌دارم که برای خود دوست می‌دارم، پس نماز صبح را هنگامی بگزارید که خورشید ۱۲ درجه زیر افق قرار دارد و آن هنگامی است که سپیده عریض می‌شود و خوب روشن می‌کند و نماز ظهر را هنگامی بگزارید که نیم قدم یا نزدیک به آن از زوال آفتاب گذشته است و اگر آن را تا دو قدم به تأخیر بیندازید بر شما باکی نیست و آن آخر وقت نماز اوابین است و نماز عصر را هنگامی بگزارید که سایه‌ی هر یک از شما دو برابر خودش شده است و آن را تا زرد شدن خورشید به تأخیر نیندازید؛ چراکه هرگاه آن زرد شود، نماز ضایع شده است، مگر برای مریض و مسافر و صاحب عذر و نماز مغرب را هنگامی بگزارید که (قرص) خورشید زیر افق پنهان شده است و آن را به تأخیر نیندازید، چنانکه جاهلان شیعه به تأخیر می‌اندازند؛

چراکه آنان در هر چیزی افراط می کنند و نماز عشاء را هنگامی بگزارید که یک چهارم شب گذشته است و اگر آن را تا یک سوم شب به تأخیر بیندازید بر شما باکی نیست و آن آخر وقت نمازِ ذاکرین است؛ چراکه خداوند به پیامبرش فرموده است: «هرآینه پروردگارت می داند که تو نزدیک به دوسوم شب را (به تهجد) برمی خیزی» و برخاستن شب (به تهجد) بعد از نماز عشاء است، پس بر نمازها محافظت داشته باشید همان طور که خداوند شما را امر کرده است و از غافلان نباشید.

۴ . أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحِثْلَانِيُّ، قَالَ: قُلْتُ لِلْمَنْصُورِ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، إِنِّي لَا أَحْفَظُ الدَّرَجَةَ وَلَا مَدَّ الظَّلِّ، فَمَتَى أَصَلِّي الفَجْرَ وَالْعَصْرَ؟ قَالَ: أَتَحْفَظُ وَقْتُ الفَجْرِ وَالزَّوَالِ وَالْغُرُوبِ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: فَأَقِمَّ صَلَاةَ الفَجْرِ إِذَا مَضَى مِمَّا بَيْنَ الطُّلُوعَيْنِ ثَلَاثَةً، وَأَقِمَّ صَلَاةَ الْعَصْرِ إِذَا مَضَى مِمَّا بَيْنَ الزَّوَالِ وَالْغُرُوبِ ثَلَاثَةً.

ترجمه‌ی گفتار:

یونس بن عبد الله ختلائی ما را خبر داد، گفت: به منصور گفتم: فدایت شوم، من درجه و درازی سایه را نمی فهمم، پس نماز صبح و عصر را چه وقت بگزارم؟ فرمود: آیا وقت فجر و زوال و غروب را می فهمی؟ گفتم: بله، فرمود: پس هرگاه یک سوم از بازه‌ی بین الطلوعین گذشت، نماز صبح را بگزار و هرگاه دوسوم از بازه‌ی میان زوال و غروب گذشت، نماز عصر را بگزار.

۵ . أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَبِيبٍ الطَّبْرِيُّ، قَالَ: رَأَيْتُ الْمَنْصُورَ إِذَا يَسْمَعُ أَذَانَ الفَجْرِ يَمُكُّ رُبْعَ سَاعَةٍ ثُمَّ يُصَلِّي، وَإِذَا يَسْمَعُ أَذَانَ الظُّهْرِ يَمُكُّ نِصْفَ سَاعَةٍ ثُمَّ يُصَلِّي، وَإِذَا يَسْمَعُ أَذَانَ الْمَغْرِبِ يَمُكُّ عَشْرَ دَقَائِقَ ثُمَّ يُصَلِّي، وَلَا يَعْبَأُ بِأَذَانِ الْعَصْرِ وَلَا أَذَانَ الْعِشَاءِ - يَعْنِي إِنْ شَاءَ قَدَّمَ عَلَيْهِمَا، وَإِنْ شَاءَ آخَرَ - فَقَالَ ذَاكِرُ بْنُ مَعْرُوفٍ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِيبٍ: مَتَى أَدْرِكْتُهُ إِذَا يَسْمَعُ أَذَانَ الفَجْرِ يَمُكُّ رُبْعَ سَاعَةٍ ثُمَّ يُصَلِّي، وَإِذَا يَسْمَعُ أَذَانَ الْمَغْرِبِ يَمُكُّ عَشْرَ دَقَائِقَ ثُمَّ يُصَلِّي؟ قَالَ: فِي شَهْرِ رَمَضَانَ، قَالَ: فَإِنَّمَا كَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ لِأَنَّهُ قَامَ اللَّيْلِ، فَأَرَادَ أَنْ يُقَدِّمَ الصَّلَاةَ شَيْئًا لَيْتَامًا، وَأَنَّهُ صَامَ النَّهَارَ، فَأَرَادَ أَنْ يُؤَخِّرَ الصَّلَاةَ شَيْئًا لِيُفِطِرَ، وَلِكَيْتِي أَدْرِكْتُهُ فِي شَهْرِ آخَرَ يُصَلِّي نِصْفَ سَاعَةٍ بَعْدَ الفَجْرِ، وَيُصَلِّي خَمْسَ دَقَائِقَ بَعْدَ الْغُرُوبِ، وَيَكْرَهُ التَّشْبُهَ بِأَهْلِ الْبِدْعَتَيْنِ - يَعْنِي الشَّيْعَةَ وَالسُّنَّةَ.

ترجمه‌ی گفتار:

عبد الله بن حبيب طبری ما را خبر داد، گفت: منصور را دیدم که چون اذان صبح را می شنید، ربع ساعت درنگ می کرد و سپس نماز می گزارد و چون اذان ظهر را می شنید، نصف ساعت درنگ می کرد و سپس نماز می گزارد و چون اذان مغرب را می شنید، ده دقیقه درنگ می کرد و سپس نماز می گزارد و به اذان عصر و اذان عشاء اعتنایی نمی کرد - یعنی اگر می خواست بر آن دو مقدم می داشت و اگر می خواست مؤخر -؛ پس ذاکر بن معروف به عبد الله بن حبيب گفت:

چه زمانی او را دیدی که چون اذان صبح را می‌شنید، ربع ساعت درنگ می‌کرد و سپس نماز می‌گزارد و چون اذان مغرب را می‌شنید، ده دقیقه درنگ می‌کرد و سپس نماز می‌گزارد؟ گفت: در ماه رمضان، گفت: پس به آن دلیل این کار را می‌کرد که شب را بیدار مانده بود، پس می‌خواست که نماز را اندکی جلو بیندازد تا بخوابد و روز را روزه گرفته بود، پس می‌خواست که نماز را اندکی عقب بیندازد تا افطار کند، ولی من او را در ماهی دیگر دیدم که نیم ساعت بعد از فجر و پنج دقیقه بعد از غروب نماز می‌گزارد و از تشبّه به اهل دو بدعت - یعنی شیعه و سنی - کراهت می‌داشت.

شرح گفتار:

از این گفتارهای نورانی، نکات زیر دانسته می‌شود:

۱. اقامه‌ی نماز صبح هنگامی که خورشید به ۱۵ درجه زیر افق می‌رسد جایز است، ولی فضیلت در اقامه‌ی آن هنگامی است که خورشید به ۱۲ درجه زیر افق می‌رسد، یا یک سوم از بین الطلوعین یا نیم ساعت از فجر می‌گذرد.

۲. فضیلت در اقامه‌ی نماز ظهر هنگامی است که نیم قدم یا نزدیک به آن بر سایه‌ی شاخص در وقت زوال افزوده می‌شود و آن بین ۳۰ تا ۴۵ دقیقه بعد از زوال است، تا هنگامی که دو قدم بر سایه‌ی شاخص در وقت زوال افزوده می‌شود و آن حداکثر ۲ ساعت بعد از زوال است و این یعنی نماز ظهر بعد از آن، نماز اول وقت محسوب نمی‌شود.

۳. فضیلت در اقامه‌ی نماز عصر هنگامی است که طول سایه‌ی شاخص دو برابر طول شاخص می‌شود، یا دو سوم از بازه‌ی میان زوال تا غروب آفتاب می‌گذرد، تا هنگامی که رنگ خورشید از سپیدی به زردی می‌گراید و آن حدود ۳۰ دقیقه پیش از غروب است که تأخیر نماز عصر تا آن جایز نیست، مگر برای مریض و مسافر و صاحب عذر.

۴. فضیلت در اقامه‌ی نماز مغرب هنگامی است که چند دقیقه از غروب خورشید می‌گذرد، ولی نه به اندازه‌ای که شیعیان تأخیر می‌اندازند؛ چراکه آنان افراط کرده‌اند؛ چنانکه در گفتاری دیگر آمده است: «صَلَّى الْمَنصُورُ صَلَاةَ الْمَغْرِبِ، ثُمَّ سَمِعَ أَذَانَ، فَقَالَ: مَا هَذَا؟! قُلْنَا: هَذَا أَذَانُ الشَّيْعَةِ، لَا يُؤَدُّونَ حَتَّى يَزْتَفِعَ اللَّيْلُ! فَقَالَ: غَلَبَ عَلَيْهِمُ الْخَطَايِبَةُ»^۱؛ «منصور نماز مغرب را گزارد، سپس اذانی را شنید، پس فرمود: این چیست؟! گفتیم: این اذان شیعه است، اذان نمی‌گویند تا آن گاه که شب بالا بیاید! پس فرمود: خطایبیه بر آنان چیره شده‌اند».

۵. فضیلت در اقامه‌ی نماز عشاء هنگامی است که یک‌چهارم از شب می‌گذرد، تا هنگامی که یک‌سوم از شب بگذرد و این یعنی نماز عشاء پس از آن، نماز اول وقت محسوب نمی‌شود، یا تأخیرش تا آن جایز نیست، مگر برای مریض و مسافر و صاحب عذر.

۱. گفتار ۱۳۹، فقره‌ی ۱

این‌ها اوقات فضیلت نمازهای پنج‌گانه‌اند که باید بر آن‌ها محافظت داشت؛ چراکه عدم محافظت بر آن‌ها، نشانه‌ای از غفلت محسوب می‌شود و خداوند غافلان را دوست نمی‌دارد.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ خراسانی

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ خراسانی حفظه الله تعالى

صفحه توییتر پایگاه

صفحه اینستاگرام پایگاه

صفحه تلگرام پایگاه

صفحه فیسبوک پایگاه

لینک سایت دفتر

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.